

U S T A W A

z dnia ..... 2023 r.

o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3:
  - a) w ust. 1:
    - w pkt 4 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyraz „lub”,
    - po pkt 4 dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających.”,
  - b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Osobie uprawnionej, o której mowa w art. 8 ust. 8, przysługuje prawo uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej, w zakresie określonym w ust. 1 pkt 1 i 2, na piśmie.”;
- 2) w art. 3a:
  - a) w ust. 2 po wyrazach „nieodpłatną mediację” dodaje się wyrazy:

„i poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających”,
  - b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 i 4 w brzmieniu:

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 27 lipca 2021 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi oraz ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

„3. W przypadku stwierdzenia, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo w części poprzez świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, doradca obywatelski informuje osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej stosownej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, wskazanych na liście sporządzanej przez starostę, o której mowa w art. 8a ust. 1.

4. Przed świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego można zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość.”;

3) w art. 4:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającej innych osób w ciągu ostatniego roku.”;

b) uchyla się ust. 2 – 6;

4) w art. 4a:

a) ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) poinformowanie osoby uprawnionej o zasadach i przebiegu mediacji;”;

b) ust. 6 ; otrzymuje brzmienie:

„6. Mediatorem może być osoba wpisana do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289 i 614) lub wpisana na listę mediatorów prowadzoną przez organizację pozarządową w zakresie swoich zadań statutowych lub uczelnię, o której mowa w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.”;

5) w art. 5 uchyla się ust. 3;

6) po art. 5 dodaje się art. 5a w brzmieniu:

„Art. 5a. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie może z ważnych powodów odmówić udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, informując osobę uprawnioną o innych możliwościach uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w szczególności o:

- 1) innych punktach nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie powiatu, w których udzielana jest nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie;
  - 2) możliwości skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego także w punktach dostępnych w innych powiatach;
  - 3) możliwości uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.”;
- 7) w art. 6 w ust. 2 w pkt 7 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 8 w brzmieniu:
„8) zasady naliczania kar umownych z tytułu nienależytej realizacji obowiązków określonych w ustawie w szczególności za nielogowanie się na dyżurze w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, oraz nieterminowe dokumentowanie w nim kart pomocy lub oznaczenie ich gotowości.”;
- 8) w art. 7:
- a) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
„2a. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w trakcie dyżuru loguje się w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, potwierdza obecność osoby uprawnionej na wizycie oraz do końca następnego dnia zakłada kartę pomocy.”;
  - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego uzupełnia kartę pomocy z wyjątkiem części obejmującej opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy i oznacza jej gotowość w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1.”;
- 9) w art. 7a po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. Osoby realizujące zadania określone w ustawie w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1 obowiązane są do zabezpieczenia loginów oraz haseł, przekazanych im do wyłącznego użytku, przed ujawnieniem innym osobom.”;
- 10) w art. 8:
- a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a brzmieniu:
„1a. Zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej przez uczelnie są działaniami na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych, o których mowa w art.

11 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742).”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane są na dyżurze. Dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1920).”;

c) po ust. 3 dodaje się ust. 3a-3c w brzmieniu:

„3a. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie podczas dyżuru przebywa w punkcie. Osoba uprawniona może dokonać wyboru w zakresie korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w punkcie osobiście lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

3b. Z ważnych przyczyn starosta może wskazać, że dyżur w całości lub części odbywa się poza punktem. Starosta określa inny lokal, o którym mowa w ust. 10, w którym odbywa się dyżur. Informacja o odbyciu dyżuru w całości lub w części poza punktem jest zamieszczana na stronie internetowej urzędu starostwa powiatowego oraz przekazywana wojewodzie. Przepis ust. 3a stosuje się odpowiednio.

3c. W przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie, o którym mowa w art. 11 ust. 4, może być przekazane drogą elektroniczną.”;

d) w ust. 4 zdanie trzecie otrzymuje brzmienie:

„Kobiecie w ciąży oraz rodzinie z dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się poza kolejnością.”;

e) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. W systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, dokonuje się zapisów na porady udzielane w punkcie, poza punktem oraz za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę lub za pośrednictwem publicznej

strony do zapisów prowadzonej przez Ministra Sprawiedliwości. Dokonywanie zgłoszeń może być umożliwione również za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub w innej formie.”,

f) po ust. 5 dodaje się ust. 5a i 5b w brzmieniu:

„5a. Osoba uprawniona może korzystać z porad w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w wymiarze dwóch wizyt tygodniowo.

5b. W szczególnie uzasadnionych wypadkach osoba uprawniona, po uzgodnieniu z osobą udzielającą nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, może skorzystać z porad w większym wymiarze niż wskazany w ust. 5a.”,

g) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), w przypadku niemożności skorzystania przez te osoby z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w sposób określony w ust. 3a, pomoc ta może być udzielana także poza punktem.”,

h) po ust. 10 dodaje się ust. 10a – 10c w brzmieniu:

„10a. Jeżeli w powiecie utworzono centrum, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818), to jeden z punktów powinien być usytuowany w jego pobliżu.

10b. Starosta corocznie do dnia 5 października przekazuje wojewodzie informację dotyczącą planowanego usytuowania punktów na terenie powiatu w kolejnym roku kalendarzowym.

10c. Wojewoda może przedstawić staroście w terminie tygodnia od dnia przekazania informacji, o której mowa w ust. 10b, opinię dotyczącą planowanego usytuowania punktów, o którym mowa w ust. 10a.”;

11) w art. 8a w ust. 4 uchyla się pkt 2;

12) w art. 10 po ust. 3 dodaje się ust. 4 i 5 w brzmieniu:

„4. W przypadku odmowy zawarcia umowy przez adwokata lub radcę prawnego, wyznaczonego do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, lub rozwiązania umowy,

o której mowa w art. 6 ust. 1, powiat jest uprawniony do zawarcia umowy z zastępcą, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.

5. Starosta corocznie przekazuje okręgowej radzie adwokackiej oraz radzie okręgowej izby radców prawnych informację zawierającą ocenę realizacji obowiązków wykonywanych przez wskazanych adwokatów oraz radców prawnych na terenie powiatu. Ocena ta nie dotyczy treści udzielanych porad.”;

13) w art. 11:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Powiat powierza połowę punktów do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a połowę organizacji pozarządowej lub organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego, zwanym dalej „organizacją pozarządową”, z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub uczelni uprawnionej do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, która w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej, zwaną dalej „uczelnia”, z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej. Jeżeli iloraz liczby punktów i liczby dwa stanowi liczbę niecałkowitą, większą o 1 liczbę punktów powierza się organizacji pozarządowej lub uczelni.”,

b) ust. 1a otrzymuje brzmienie:

„1a. Jeżeli na powiat przypadają dwa punkty, adwokatom lub radcom prawnym powierza się prowadzenie jednego punktu, a prowadzenie drugiego powierza się organizacji pozarządowej, która udziela nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie lub uczelni, która udziela nieodpłatnej pomocy prawnej w tym punkcie w zakresie czasowym wskazanym w umowie.”,

c) ust. 1b otrzymuje brzmienie:

„1b. Jeżeli na powiat przypadają trzy punkty organizacji pozarządowej lub uczelni, powierza się prowadzenie dwóch punktów, przy czym jeden przeznacza się na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, a drugi na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Uczelni powierza się prowadzeniu punktu lub punktów na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej”,

d) ust. 1c otrzymuje brzmienie:

„1c. Połowę punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową lub uczelnię przeznaczają się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Jeżeli liczba punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową lub uczelnię stanowi liczbę nieparzystą, większą o jeden liczbę punktów przeznaczają się na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, mniejszą liczbę punktów – na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej.”,

e) ust. 1d otrzymuje brzmienie:

„1d. W razie potrzeb wspólnoty samorządowej, starosta może, po uzyskaniu akceptacji wojewody, w ramach liczby punktów przeznaczonych do prowadzenia przez organizację pozarządową lub uczelnię, przeznaczyć większą liczbę punktów na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, niż to wynika z ust. 1b i 1c.”,

f) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Organizację pozarządową lub uczelnię wyłania się corocznie w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, przeprowadzanym jednocześnie na powierzenie prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. W skład komisji konkursowej, o której mowa w tej ustawie, może wchodzić dodatkowo przedstawiciel wojewody. Do uczelni przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie stosuje się odpowiednio.”

g) ust. 2b otrzymuje brzmienie:

„2b. W przypadku gdy w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ust. 2, nie wpłynęła żadna oferta na powierzenie prowadzenia punktu przeznaczonego na świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego albo żadna ze złożonych ofert nie spełnia wymogów konkursu w części dotyczącej świadczenia w punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, organizacji pozarządowej lub uczelni powierza się prowadzenie wszystkich punktów z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej.”,

h) po ust. 2b dodaje się ust. 2c i 2d w brzmieniu:

„2c. Jeżeli organizacja pozarządowa lub uczelnia, której oferta została wybrana, uchyla się od zawarcia umowy lub z innych przyczyn leżących po jej stronie nie

zawiera umowy lub jeżeli umowa z nią zawarta zostanie rozwiązana, starosta może wybrać z listy ocenionych ofert najkorzystniejszą spośród pozostałych ofert bez przeprowadzania ich ponownego badania i oceny.

2d. Rozstrzygnięcie konkursu może polegać na powierzeniu realizacji zadań w częściach dotyczących poszczególnych punktów, o ile jego zasady dopuszczają możliwość składania ofert częściowych w ramach jednego postępowania konkursowego.”,

i) w ust. 3:

- w wprowadzeniu do wyliczenia po wyrazach „organizacji pozarządowej” dodaje się wyrazy „lub uczelni”,

- w pkt 3 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 4 w brzmieniu:

„4) w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej organizowanej przez uczelnię, osoba posiadająca co najmniej stopień doktora w zakresie nauk prawnych, radca prawny lub adwokat we współpracy ze studentem co najmniej trzeciego roku studiów wyższych na kierunku prawo.”

j) w ust. 4 po wyrazach „o którym mowa w ust. 3 pkt 2” dodaje się wyrazy „i pkt 4”,

k) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 4 przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osobom trzecim. Administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej starosta przechowuje powyższe oświadczenie przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 4 przekazuje się staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia.”,

l) po ust. 6a dodaje się ust. 6c w brzmieniu:

„6c. O powierzenie prowadzenia punktu, w sposób, o którym mowa w art. 11 ust. 2a pkt 1, może się również ubiegać uczelnia, w zakresie o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1b ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która została wpisana przez właściwego wojewodę na listę, o której mowa w art. 11d ust. 1 w zakresie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej.”,

ł) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Organizacja pozarządowa zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a uczelnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej na podstawie umowy zawartej z powiatem, do której stosuje się odpowiednio przepisy art. 6 ust. 2 pkt 1, 1a i 3–6b. W ramach umowy, organizacji pozarządowej lub uczelni powierza się jednocześnie zadania z zakresu edukacji prawnej, realizowane w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w wymiarze co najmniej jednego zadania na rok na każdy punkt, w szczególności w formach, o których mowa w art. 3b ust. 2. W umowie starosta może określić preferowane formy realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej.”,

m) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Starosta kontroluje wykonywanie umowy przez organizację pozarządową lub uczelnię na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.”,

n) ust. 8a otrzymuje brzmienie:

„8a. W ramach kontroli, o której mowa w ust. 8, starosta dokonuje również sprawdzenia, czy organizacja pozarządowa udziela nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, a uczelnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, zgodnie z warunkami, o których mowa w art. 11d ust. 2 pkt 3 lub 4, ust. 2a pkt. 3 lub 4 lub ust. 3 pkt 3 lub 4 lub ust. 4 pkt 3 lub 4.”,

o) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. W przypadku zaprzestania spełniania warunku, o którym mowa w art. 11d:

- 1) ust. 2 pkt 2 lub ust. 3 pkt 2, lub ust. 4 pkt 2 - umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią nie zawiera się albo rozwiązuje ją ze skutkiem natychmiastowym;
- 2) ust. 2 pkt 3 lub ust. 3 pkt 3, lub ust. 4 pkt 3 - umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią nie zawiera się albo rozwiązuje ją za dwutygodniowym wypowiedzeniem.”,

p) ust. 9a otrzymuje brzmienie:

„9a. O każdym przypadku nie zawarcia lub rozwiązania umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią powiat niezwłocznie zawiadamia właściwego wojewodę.”,

r) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Organizacja pozarządowa zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a uczelnia zapewnia udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, na zasadach określonych w art. 5 ust. 2–5, art. 7 oraz art. 8 ust. 2–13.”,

s) ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. W przypadku gdy:

1) do dnia 30 listopada roku poprzedzającego rok, którego dotyczyłoby powierzenie prowadzenia punktu nie zostanie wyłoniona organizacja pozarządowa lub uczelnia do jego prowadzenia,

2) nie zawarto umowy z organizacją pozarządową lub uczelnią albo rozwiązano umowę, a nie dojdzie do zawarcia umowy z inną organizacją lub uczelnią w trybie określonym w ust. 2c

– stosuje się art. 10 ust. 2.”.

t) po ust. 13 dodaje się ust. 14 w brzmieniu:

„14. Minister Sprawiedliwości ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej rekomendacje dotyczące przeprowadzania konkursów, o których mowa w ust. 2 oraz zawierania umów, o których mowa w ust. 7.”;

14) w art. 11b:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, może zostać uznany związek, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261), który zrzesza co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uznanie za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2.”,

b) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Członkami związku, o którym mowa w ust. 2, uznanego za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, od dnia wydania decyzji, o której mowa w ust. 3, powinno być nieprzerwanie co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat

bezpośrednio poprzedzających rozpoczęcie szkolenia lub kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2.”,

c) dodaje się ust. 8 w brzmieniu:

„8. Za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego może zostać uznana uczelnia, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości. Przepisy ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.”;

15) art. 11c otrzymuje brzmienie:

„Art. 11c. Program kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, uwzględnia w szczególności ostatnie zamieszczone wnioski, o których mowa w art. 12 ust. 5.”;

16) w art. 11d:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wojewoda prowadzi listę organizacji pozarządowych i uczelni, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa.”,

b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. O wpis na listę, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej może ubiegać się uczelnia, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) posiada co najmniej dwuletnie doświadczenie w wykonywaniu zadań wiążących się z udzielaniem porad prawnych;
- 2) posiada umowę zawartą z osobami, o których mowa art. 11 ust. 3 pkt 4;
- 3) daje gwarancję należytego wykonania zadania, w szczególności w zakresie zapewnienia:
  - a) poufności w związku z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej i jej dokumentowaniem,
  - b) profesjonalnego i rzetelnego udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej,
  - c) przestrzegania zasad etyki przy udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, w szczególności w sytuacji, gdy zachodzi konflikt interesów;
- 4) opracowała i stosuje standardy obsługi i wewnętrzny system kontroli jakości udzielanej nieodpłatnej pomocy prawnej,
- 5) posiada uprawnienie do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych i w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej, a w przypadku organizacji pozarządowej

działalność jej poradni prawnej została uznana przez radę jednostki organizacyjnej takiej uczelni.”;

c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. O wpis na listę, o której mowa w ust. 1, nie mogą ubiegać się organizacja pozarządowa lub uczelnia, która w okresie dwóch lat poprzedzających złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 6, nie rozliczyła się z dotacji przyznanej na wykonanie zadania publicznego lub wykorzystwała dotację niezgodnie z celem jej przyznania, jak również ta organizacja pozarządowa lub uczelnia, z którą starosta rozwiązał umowę. Termin dwóch lat biegnie od dnia rozliczenia się z dotacji i zwrotu nienależnych środków wraz z odsetkami albo rozwiązania umowy.”,

d) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Wojewoda wydaje decyzję w przedmiocie wpisu organizacji pozarządowej lub uczelni na listę, o której mowa w ust. 1, na jej wniosek.”,

e) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Odmowa wpisu na listę, o której mowa w ust. 1, organizacji pozarządowej lub uczelni, która nie spełnia warunków określonych w ust. 2–5, następuje w drodze decyzji.”,

f) w ust. 8:

- wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Organizacja pozarządowa lub uczelnia dołącza do wniosku odpowiednio:”

- w pkt 1 po wyrazach „w ust. 2 pkt 1” dodaje się wyrazy w „lub w ust. 2a pkt 1 i 5,”,

- w pkt 2 po wyrazach „nieodpłatnej mediacji” dodaje się wyrazy „lub listę osób, o których mowa w art. 11 ust. 3 pkt 4” ,

- w pkt 3 po wyrazach „ust. 2 pkt 3” dodaje się wyrazy „lub w ust. 2a pkt 3,”

- w pkt 4 po wyrazach „w ust. 2 pkt 4” dodaje się wyrazy „lub w ust. 2a pkt 4”;

g) ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. Organizacja pozarządowa lub uczelnia wpisana na listę, o której mowa w ust. 1, corocznie, do dnia 30 września, przekazuje wojewodzie aktualną listę osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2. Organizacja pozarządowa wpisana na listę, o której mowa w ust. 1, w zakresie świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, przekazuje, poza listą, o której mowa w zdaniu pierwszym, zaświadczenia, o których mowa w ust. 9, oraz zaświadczenia potwierdzające uczestnictwo w kursie doszkalającym, o którym mowa w art. 11a ust. 2, przez doradców, o

których mowa w ust. 8 pkt 2, w okresie roku poprzedzającego przekazanie aktualnej listy osób, o której mowa w ust. 8 pkt 2.”,

h) ust. 12 otrzymuje brzmienie:

„12. Wojewoda wydaje decyzję o wykreśleniu organizacji pozarządowej z listy, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji, a uczelni z listy, o której mowa w ust. 1, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, w przypadku gdy organizacja ta odpowiednio:

1) zaprzestała prowadzenia działalności w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji na skutek zmian w statucie lub innym akcie wewnętrznym określającym zakres prowadzonej działalności;

2) przestała spełniać warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lub 3, ust. 2a pkt. 2 lub 3, ust. 3 pkt 2 lub 3 lub ust. 4 pkt 2 lub 3;

3) nie rozliczyła się z dotacji przyznanej na wykonanie zadania publicznego lub wykorzystwała dotację niezgodnie z celem jej przyznania;

4) nie przekazała listy lub zaświadczeń, o których mowa w ust. 10.”,

i) ust. 13 otrzymuje brzmienie:

„13. Wykreślenie organizacji pozarządowej lub uczelni z listy, o której mowa w ust. 1, następuje z dniem, w którym decyzja, o której mowa w ust. 12, stała się ostateczna.”,

j) ust. 15 otrzymuje brzmienie:

„15. Listę, o której mowa w ust. 1, wojewoda udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej. Wraz z listą udostępnia się informacje o organizacjach pozarządowych i uczelniach wykreślonych z listy i dacie oraz przyczynach ich wykreślenia.”;

17) w art. 12 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Starosta przekazuje do właściwego wojewody co kwartał, w terminie do 21 dnia miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, zbiorczą informację o wykonaniu zadań, o których mowa w art. 8 ust. 1, na obszarze powiatu. Wojewoda, po uprzedniej weryfikacji zbiorczej informacji, w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości zbiorczą informację o wykonaniu zadań na obszarze województwa. Dopuszcza się przekazanie informacji pochodzących z 3% kart pomocy, o których mowa w art. 7 ust. 1, w informacji zbiorczej za kolejny kwartał.”;

18) w art. 20 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Dotacja, o której mowa w art. 19 ust. 1, jest przeznaczana w 91% na wynagrodzenia z tytułu umów, o których mowa w art. 6, natomiast w przypadku powierzenia prowadzenia punktu organizacji pozarządowej lub uczelni – na rzecz wyłonionej organizacji pozarządowej lub uczelni, w 6% – na pokrycie kosztów obsługi organizacyjno-technicznej zadań, a w 3% – na zadania z zakresu edukacji prawnej powierzone organizacji pozarządowej lub uczelni w trybie art. 11 ust. 7 zdanie drugie.”

19) w art. 28:

a) dotychczasową treść art. 28 oznacza się jako ust. 1,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. W latach 2026-2035 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy wynosi 1 340 162857 zł, z tym że w poszczególnych latach wyniesie odpowiednio:

- 1) w 2026 r. – 119 621 279zł;
- 2) w 2027 r. – 122 611 811zł;
- 3) w 2028 r. – 125 677 106zł;
- 4) w 2029 r. – 128 819 034zł;
- 5) w 2030 r. – 132 039 510zł;
- 6) w 2031 r. – 135 340 498zł;
- 7) w 2032 r. – 138 724 010zł;
- 8) w 2033 r. – 142 192 110zł;
- 9) w 2034 r. – 145 746 913zł;
- 10) w 2035 r. – 149 390 586zł.”;

20) w art. 28a:

a) dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1,

b) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Starosta może ustalić, że dyżury nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywają się poza punktem. Przepisu art. 11 ust. 4 nie stosuje się.”,

c) po ust. 1 dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, sposoby udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w tym wymogi dotyczące lokalu, w którym będzie usytuowany punkt - uwzględniając ograniczenia wynikające z wprowadzenia stanów, o których mowa w ust. 1 oraz kierując się potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa osobom uprawnionym i osobom udzielającym nieodpłatnej pomocy.”;

21) uchyla się załącznik nr 1 do ustawy;

22) załącznik nr 2 do ustawy otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszej ustawy.

Art. 2. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 i 2185) w art. 96f wprowadza się następujące zmiany:

1) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Mediatorem może być osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych, w szczególności stały mediator w sprawach cywilnych lub stały mediator w sprawach karnych wpisany do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289 i 614).”;

2) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W przypadku gdy organ prowadzący postępowanie jest uczestnikiem mediacji, mediatorem może być wyłącznie osoba wpisana do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.²⁾) w art. 183² wprowadza się następujące zmiany:

---

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2021 r. poz. 1981, 2052, 2262, 2270, 2289, 2328 i 2459, z 2022 r. poz. 1, 366, 480, 807, 830, 974, 1098, 1301, 1371, 1692, 1855, 1967, 2127, 2140, 2180, 2339, 2436, 2600 i 2687 oraz z 2023 r. poz. 289, 326, 403, 535, 556 i 614.

- 1) w § 3 skreśla się zdanie trzecie;
- 2) § 3¹ otrzymuje brzmienie:

„Ilekcroć w dalszych przepisach niniejszego kodeksu jest mowa o mediatorze, należy przez to rozumieć także stałego mediatora w sprawach cywilnych, wpisanego do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217 i 289 oraz z 2022 r. poz. 2642), chyba że przepisy niniejszego kodeksu stanowią inaczej.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, 1855, 2582 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535) w art. 23a wprowadza się następujące zmiany:

- 1) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd lub referendarz sądowy, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator lub inny organ prowadzący to postępowanie może z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego skierować sprawę do instytucji uprawnionej, o której mowa w art. 157g § 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217 i 289 oraz z 2022 r. poz. 2642) lub stałego mediatora w sprawach karnych, o którym mowa w art. 157g § 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a.”;

- 2) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Postępowania mediacyjnego nie może prowadzić osoba, co do której w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40 i art. 41 § 1. Przepis art. 42 stosuje się odpowiednio.”;

- 3) w § 6 w zdaniu pierwszym wyrazy „Instytucja lub osoba do tego uprawniona” zastępuje się wyrazami „Instytucja uprawniona lub stały mediator”;

- 4) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania mediacyjnego, zakres i warunki udostępniania instytucjom uprawnionym i stałym mediatorom akt sprawy oraz formę i zakres sprawozdania z wyników postępowania mediacyjnego, mając na uwadze potrzebę skutecznego przeprowadzenia tego postępowania.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217, z 2022 r. poz. 2642 oraz z 2023 r. poz. 289 i 614) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) tytuł działu IV otrzymuje brzmienie:
„Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, ławnicy, mediatorzy, stali mediatorzy, instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych, Krajowy Rejestr Mediatorów oraz organy pomocnicze sądów”;
- 2) w dziale IV uchyla się rozdział 6a;
- 3) w dziale IV, po rozdziale 6 dodaje się rozdział 6b w brzmieniu:

„Rozdział 6b

Mediatorzy, stali mediatorzy, instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w
sprawach karnych i Krajowy Rejestr Mediatorów

Art. 157g. § 1. Tworzy się Krajowy Rejestr Mediatorów, zwany dalej „Rejestrem”.

§ 2. Rejestr obejmuje:

- 1) mediatorów;
- 2) stałych mediatorów w sprawach cywilnych;
- 3) stałych mediatorów w sprawach karnych;
- 4) instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

§ 3. Celem Rejestru jest zapewnienie dostępu do informacji o mediatorach, stałych mediatorach w sprawach cywilnych, stałych mediatorach w sprawach karnych oraz instytucjach uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

§ 4. Ilekroć w ustawie mowa jest o stałym mediatorze, należy przez to rozumieć wpisanego do Rejestru stałego mediatora w sprawach cywilnych lub stałego mediatora w sprawach karnych.

§ 5. Wpis do Rejestru następuje na podstawie decyzji wydanej przez Ministra Sprawiedliwości albo właściwego prezesa sądu okręgowego.

Art. 157h. § 1. Stałym mediatorzem może być osoba fizyczna, która:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych;
- 2) ma wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji;
- 3) ukończyła 26 lat;
- 4) zna język polski w mowie i piśmie;
- 5) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków;

- 6) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 7) została wpisana do Rejestru.

§ 2. Mediatorem i stałym mediatorem nie może być sędzia, prokurator, asesor sądowy, asesor prokuratury, aplikant aplikacji sędziowskiej, aplikant aplikacji prokuratorskiej, referendarz sądowy, asystent sędziego, asystent prokuratora, funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw oraz ławnik sądowy w czasie trwania kadencji. Nie dotyczy to sędziów oraz prokuratorów w stanie spoczynku.

Art. 157i. Instytucją uprawnioną do prowadzenia mediacji w sprawach karnych może być instytucja, która:

- 1) zgodnie ze swoimi zadaniami statutowymi została powołana do wykonywania zadań w zakresie mediacji, resocjalizacji, ochrony interesu społecznego, ochrony ważnego interesu indywidualnego lub ochrony wolności i praw człowieka;
- 2) zapewnia przeprowadzenie postępowania mediacyjnego przez osoby spełniające warunki, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1-6 i § 4;
- 3) posiada warunki organizacyjne umożliwiające przeprowadzenie postępowania mediacyjnego;
- 4) została wpisana do Rejestru.

Art.157j. § 1. Wniosek o wpis mediatora do Rejestru zawiera:

- 1) imię (imiona) i nazwisko mediatora;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku – rodzaj, numer i serię dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 3) miejsce zamieszkania;
- 4) adres stałego miejsca wykonywania działalności;
- 5) obszar działania mediatora;
- 6) informację o poziomie wykształcenia;
- 7) określenie specjalizacji;
- 8) formy prowadzenia mediacji

oraz, o ile wnioskodawca posiada – adres poczty elektronicznej lub numer telefonu mediatora.

§ 2. Do wniosku o wpis mediatora do Rejestru załącza się oświadczenie o posiadaniu pełnej zdolności do czynności prawnych i pełni praw publicznych.

§ 3. Do wniosku o wpis stałego mediatora do Rejestru, dodatkowo załącza się:

- 1) dokumenty potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 2-3, oświadczenie potwierdzające spełnianie warunku, o którym mowa w art. 157h § 1 pkt 4 oraz oświadczenie potwierdzające spełnianie warunku, o którym mowa w art. 157h § 1 pkt 6;
- 2) dokumenty potwierdzające wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji, którymi są, w szczególności:
  - a) dokumenty poświadczające posiadane wykształcenie, odbyte szkolenia z zakresu mediacji oraz określające specjalizację,
  - b) spis wydanych publikacji w zakresie zgłaszanych specjalizacji,
  - c) informacje o liczbie przeprowadzonych mediacji,
  - d) opinie ośrodków mediacyjnych lub osób fizycznych o posiadanej wiedzy i umiejętnościach w zakresie mediacji;
- 3) oświadczenie potwierdzające spełnianie warunku, o którym mowa w art. 157h § 1 pkt 6, składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Osoba ubiegająca się o wpis jest obowiązana do zawarcia w oświadczeniu klauzuli o następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

§ 4. Wniosek o wpis do rejestru instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych powinien zawierać:

- 1) nazwę lub firmę;
- 2) adres siedziby wraz adresem poczty elektronicznej oraz numerem telefonu;
- 3) obszar działania;
- 4) NIP – w przypadku osoby prawnej albo w przypadku jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej;
- 5) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym albo informację o wpisie do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – jeżeli instytucja podlega obowiązkowi wpisu do tego rejestru lub do tej ewidencji.

§ 5. Do wniosku o wpis instytucji uprawnionej do Rejestru dołącza się dokumenty potwierdzające spełnianie warunków, o których mowa w art. 157i pkt 1-3.

Art. 157k. § 1. Na wniosek osoby ubiegającej się o wpis Minister Sprawiedliwości, po stwierdzeniu spełnienia warunków określonych w art. 183² § 1 ustawy z dnia 17

listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego wydaje decyzję o wpisie mediatora do Rejestru.

§ 2. Od decyzji Ministra Sprawiedliwości stronie niezadowolonej z rozstrzygnięcia przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

§ 3. Prezes sądu okręgowego, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis lub siedzibę instytucji uprawnionej, po stwierdzeniu spełnienia warunków określonych w art. 157h § 1 pkt 1-6, § 2 albo art. 157i pkt 1-3, wydaje decyzję o wpisie do Rejestru stałego mediatora w sprawach cywilnych, stałego mediatora w sprawach karnych lub instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

§ 4. Od decyzji prezesa sądu okręgowego w przedmiocie wpisu do Rejestru stronie niezadowolonej z rozstrzygnięcia przysługuje odwołanie do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 157l. § 1. W Rejestrze zamieszcza się następujące dane i informacje dotyczące mediatorów, a także stałych mediatorów:

- 1) imię (imiona) i nazwisko;
- 2) numer PESEL, o ile mediator go posiada;
- 3) obszar działania;
- 4) adres stałego miejsca wykonywania działalności;
- 5) informacje dotyczące poziomu wykształcenia i odbytych szkoleń;
- 6) informacje dotyczące specjalizacji;
- 7) informacje o formach prowadzenia mediacji.

§ 2. W Rejestrze, na wniosek mediatora, w tym stałego mediatora, zamieszcza się:

- 1) numer telefonu mediatora;
- 2) adres poczty elektronicznej mediatora;
- 3) informacje o przynależności do ośrodka mediacyjnego;
- 4) informacje o możliwości prowadzeniu mediacji w innych językach niż język polski;
- 5) informacje o dodatkowych kompetencjach mediatora;
- 6) informację o wpisie na listę mediatorów, o której mowa w art. 183² § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

Art. 157m. W rejestrze zamieszcza się następujące dane dotyczące instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych:

- 1) nazwę lub firmę;
- 2) adres siedziby;

- 3) numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
- 4) obszar działania.

Art. 157n. § 1. Mediator zawiadamia Ministra Sprawiedliwości o każdej zmianie imienia lub nazwiska oraz danych lub informacji zamieszczonych w rejestrze, o których mowa w art. 157l § 1 pkt 1 oraz 3-7 oraz § 2, a także, o zmianie okoliczności, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1 w terminie 14 dni od dnia zdarzenia powodującego obowiązek zawiadomienia.

§ 2. Stały mediator zawiadamia prezesa sądu okręgowego, o każdej zmianie imienia lub nazwiska oraz danych lub informacji zamieszczonych w rejestrze, o których mowa w art. 157l § 1 pkt 1 oraz pkt 3-7 oraz § 2, a także, o zmianie okoliczności, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1 i 6 w terminie 14 dni od dnia zdarzenia powodującego obowiązek zawiadomienia.

§ 3. W przypadku zmiany informacji, o których mowa w art. 157l § 1 pkt 5 oraz § 2 pkt 4 mediator i stały mediator dołącza kopie dokumentów potwierdzających zmiany.

§ 4. Osoba reprezentująca instytucję uprawnioną do prowadzenia mediacji w sprawach karnych zawiadamia prezesa sądu okręgowego o:

- 1) każdej zmianie danych, o których mowa w art. 157m;
- 2) zaprzestaniu spełniania któregośkolwiek z warunków, o których mowa w art. 157i pkt 1-3

– w terminie 14 dni od dnia zmiany lub zaprzestania spełniania warunku.

§ 5. Minister Sprawiedliwości albo właściwy prezes sądu okręgowego niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o zmianie, o której mowa w § 1, 2 albo § 4, dokonuje aktualizacji danych zamieszczonych w Rejestrze.

Art. 157o. § 1. Rejestr jest jawny, z wyjątkiem danych wymienionych w art. 157l § 1 pkt 2 i 3.

§ 2. Każdy ma prawo dostępu do danych zawartych w Rejestrze za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, na zasadach określonych w ustawie.

Art. 157p. § 1. Minister Sprawiedliwości utrzymuje, administruje i udostępnia Rejestr prowadzony w systemie teleinformatycznym.

§ 2. Administratorami danych osobowych w systemie teleinformatycznym są Minister Sprawiedliwości w zakresie zadań związanych z dokonywaniem wpisów mediatorów do Rejestru, zmianami wpisów oraz wykreślaniem wpisów i prezesa sądów okręgowych, w zakresie zadań związanych z dokonywaniem wpisów stałych mediatorów

oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych do Rejestru, zmianami wpisów oraz wykreśleniem wpisów.

§ 3. Minister Sprawiedliwości zapewnia bezpieczeństwo Rejestru, w szczególności ochronę przed działaniami naruszającymi poufność, integralność, dostępność i autentyczność przetwarzanych danych.

§ 4. Dane zawarte w Rejestrze będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów Rejestru określonych w art. 157g § 3, a następnie przez okres wynikający z przepisów ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164) oraz przepisów wydanych na podstawie tej ustawy.

Art. 157r. § 1. Minister Sprawiedliwości zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 157p § 1.

§ 2. Prezes sądu okręgowego udostępnia w siedzibie sądu oraz zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej informację o adresie, pod którym w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych jest dostępny system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 157p § 1.

Art. 157s. § 1. Prezes sądu okręgowego, w drodze decyzji, wykreśla z Rejestru stałego mediatora w przypadku:

- 1) śmierci stałego mediatora;
- 2) złożenia przez stałego mediatora wniosku o wykreślenie z Rejestru;
- 3) zaprzestania przez stałego mediatora spełniania któregokolwiek z warunków określonych w art. 157h § 1 pkt 1-6;
- 4) stwierdzenia niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków związanych z przeprowadzaniem postępowania mediacyjnego przez stałego mediatora.

§ 2. Prezes sądu okręgowego, w drodze decyzji, wykreśla z Rejestru instytucję uprawnioną do prowadzenia mediacji w sprawach karnych w przypadku:

- 1) likwidacji instytucji;
- 2) złożenia przez instytucję wniosku o wykreślenie z rejestru;
- 3) utraty któregokolwiek z warunków, o których mowa w art. 157i pkt 1-3;
- 4) stwierdzenia niewykonywania lub nienależytego wykonywania obowiązków związanych z przeprowadzaniem postępowania mediacyjnego.

§ 3. Sąd zawiadamia prezesa sądu okręgowego, który wydał decyzję w przedmiocie wpisu stałego mediatora do Rejestru, o każdym przypadku uzasadniającym skreślenie z Rejestru stałego mediatora na podstawie okoliczności wymienionych w § 1 pkt 4 albo instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych na podstawie okoliczności wymienionych w § 2 pkt 4.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze decyzji, wykreśla z Rejestru mediatora w przypadku:

- 1) śmierci mediatora;
- 2) złożenia przez mediatora wniosku o wykreślenie z Rejestru;
- 3) zaprzestania przez mediatora spełniania warunku określonego w art. 183² § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego.

§ 5. Przepis art. 157k § 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 157t. § 1 Do postępowań w przedmiocie wpisu, zmiany wpisu i wykreślenia wpisu z Rejestru stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

§ 2. Sądem właściwym do rozpoznawania skarg na decyzje prezesa sądu okręgowego oraz Ministra Sprawiedliwości jest wojewódzki sąd administracyjny właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę skarżącego.

Art. 157u. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb i sposób prowadzenia Rejestru,
- 2) definicje pojęć użytkownik, konto użytkownika, nazwa użytkownika, hasło i system teleinformatyczny,
- 3) tryb i sposób wpisywania i wykreślenia wpisów z Rejestru,
- 4) tryb i sposób udostępniania danych mediatorów, stałych mediatorów oraz instytucji uprawnionych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego Rejestru,
- 5) tryb i sposób zamieszczania danych w rejestrze i aktualizacji danych i informacji oraz wzory wniosków o wpis

– uwzględniając potrzebę zapewnienia wiarygodnej i aktualnej informacji o mediatorach, stałych mediatorach oraz instytucjach uprawnionych, jednolitości wniosków i sprawnego przebiegu procedury wpisu do Rejestru.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2023 r. poz. 259) w art. 116 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Mediatorem może być osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych, w szczególności mediator wpisany do Krajowego Rejestru Mediatorów, o którym mowa w art. 157g § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.”.

Art. 7. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2022 r. poz. 1124) w art. 54 w § 9 wyrazy „lub osoby do tego uprawnionej” zastępuje się wyrazami „lub stałego mediatora w sprawach karnych”.

Art. 8. W sprawach wpisu lub odmowy wpisu na listę stałych mediatorów, wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2023 r., stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 9. 1. Mediatorzy wpisani na listy stałych mediatorów, o których mowa art. 157d § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych podlegają wpisowi do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, o ile spełniają warunki wymienione w art. 157h § 1 pkt. 1-6 i § 2 ustawy zmienianej w art. 5.

2. Prezes sądu okręgowego wzywa mediatora, o którym mowa w art. 157d § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, do przedstawienia w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 i 2 ustawy zmienianej w art. 5. W wezwaniu prezes sądu okręgowego poucza mediatora o obowiązkach, o których mowa w ust. 3.

3. Mediator wpisany na listę stałych mediatorów w więcej niż jednym sądzie okręgowym przedstawia dokumenty, o których mowa w ust. 2 prezesowi sądu okręgowego właściwemu ze względu na swoje miejsce zamieszkania. Mediator załącza informację o wszystkich listach stałych mediatorów, na których jest wpisany.

4. W przypadku niezłożenia w terminie, o którym mowa w ust. 2, dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1–6 ustawy zmienianej w art. 5, prezes sądu okręgowego umarza postępowanie w przedmiocie wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

5. Prezes sądu okręgowego w terminie do dnia 1 lipca 2024 r., wydaje decyzje w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

6. Czynności związane z wpisem mediatora, o którym mowa w ust. 3 wykonuje prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania mediatora. Prezes sądu

okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania mediatora zawiadamia prezesów sądów okręgowych, prowadzących listy stałych mediatorów, na których wpisany jest mediator, o toczącym się postępowaniu o wpis do rejestru, o którym mowa w ust. 1. Zawiadomienie następuje na podstawie informacji przekazanych przez mediatora, wskazujących listy stałych mediatorów, na których jest wpisany zgodnie z ust. 3. Postępowanie o wpis do rejestru w pozostałych sądach okręgowych podlega umorzeniu w części dotyczącej wpisu przez te sądy.

7. Do postępowań w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2022 r. poz. 2000 i poz. 2185).

Art. 10. 1. Instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, podlegają wpisowi do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, o ile spełniają warunki, o których mowa w art. 157h § 1 pkt. 1-6 i § 2 lub art. 157i pkt 1-3 ustawy zmienianej w art. 5.

2. Prezes sądu okręgowego wzywa instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, o przedstawienie w terminie 14 dni dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa art. 157h § 1 pkt 1-6 i § 2 lub art. 157i pkt 1-3 ustawy zmienianej w art. 5. W wezwaniu prezes sądu okręgowego poucza instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, o obowiązkach, o których mowa w ust. 3.

3. Instytucje i osoby wpisane do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, w więcej niż jednym sądzie okręgowym przedstawiają dokumenty i oświadczenia, o których mowa w ust. 2 prezesowi sądu okręgowego właściwemu ze względu na swoje miejsce zamieszkania albo ze względu na swoją siedzibę oraz załączają informacje o wszystkich wykazach, do których są wpisane.

4. W przypadku niezłożenia w terminie, o którym mowa w ust 2, dokumentów i oświadczeń potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w art. 157h § 1 pkt 1-6 i § 2 lub art. 157i pkt 1-3 ustawy zmienianej w art. 5, prezes sądu okręgowego umarza postępowanie w przedmiocie wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

5. Prezes sądu okręgowego w terminie do dnia 1 lipca 2024 r., wydaje decyzje w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5.

6. Czynności związane z wpisem do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5, instytucji i osób wpisanych do wykazu prowadzonego na podstawie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4, wykonuje prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce siedziby tych instytucji lub miejsce zamieszkania tych osób. Prezes sądu okręgowego, właściwy ze względu na miejsce siedziby instytucji wpisanych do wykazu albo miejsce zamieszkania osób wpisanych do wykazu, zawiadamia prezesów sądów okręgowych, prowadzących wykazy, na których wpisana jest osoba uprawniona albo instytucja, o toczącym się postępowaniu o wpis do rejestru, o którym mowa w ust. 1. Zawiadomienie następuje na podstawie informacji przekazanych przez osoby uprawnione albo instytucje, wskazujących wykazy, na których są wpisane zgodnie z ust. 3. Postępowanie o wpis do rejestru w pozostałych sądach okręgowych podlega umorzeniu w części dotyczącej wpisu przez te sądy.

7. Do postępowań w przedmiocie wpisu lub odmowy wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 157g ustawy zmienianej w art. 5 stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 11. 1. Do dnia wydania decyzji, o której mowa w art. 9 ust. 5 ustawy, jednak nie dłużej niż do dnia 1 lipca 2024 r., postępowanie mediacyjne może przeprowadzać osoba wpisana na listę stałych mediatorów, o których mowa art. 157d § 1 ustawy zmienianej w art. 5 w brzmieniu dotychczasowym.

2. Do dnia wydania decyzji, o której mowa w art. 10 ust. 5 ustawy, jednak nie dłużej niż do dnia 1 lipca 2024 r., postępowanie mediacyjne może przeprowadzać osoba uprawniona do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego albo instytucja wpisana do wykazu zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 23a § 8 ustawy zmienianej w art. 4 w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 12. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 1 pkt 1 lit. a, pkt 2 lit. a, pkt 4, pkt 10 lit. D i G, pkt 13 lit. b i e, oraz pkt 16, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r;
- 2) art. 2-11, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2023 r.

Załącznik nr 2

WZÓR

Oświadczenie osoby uprawnionej, o którym mowa w art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej

Ja, niżej podpisany (-na), (imię, nazwisko) .....,
....., przyjmuję do wiadomości, że nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest przez udzielana przez³⁾:

- osobę, która:
  - 1) ukończyła wyższe studia prawnicze i uzyskała tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej,
  - 2) posiada co najmniej trzyletnie doświadczenie w wykonywaniu wymagających wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej,
  - 3) korzysta z pełni praw publicznych oraz ma pełną zdolność do czynności prawnych,
  - 4) nie była karana za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
- co najmniej doktora w zakresie nauk prawnych w ramach zajęć w formie akademickiej poradni prawnej

a nie przez adwokata, radcę prawnego albo doradcę podatkowego.

Oświadczam, że zostałem (-łam) poinformowany (-na), że jakakolwiek odpowiedzialność odszkodowawcza osoby udzielającej mi nieodpłatnej pomocy prawnej jest wyłączona, z wyjątkiem przypadku wyrządzenia szkody z winy umyślnej.

Przyjmuję do wiadomości, że osoba udzielająca mi nieodpłatnej pomocy prawnej nie jest obowiązana do zachowania tajemnicy, w takim rozumieniu, że może być przesłuchiwana co do faktów objętych tą tajemnicą tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru

---

³⁾ Zaznaczyć właściwy kwadrat poprzez postawienie znaku X.

sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu, zgodnie z art. 180 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.).

Oświadczam, że zostałem poinformowany (-na), że złożenie powyższego oświadczenia jest dobrowolne.

Zapoznałem (-łam) się z treścią powyższego oświadczenia i wyrażam zgodę na udzielenie mi nieodpłatnej pomocy prawnej zgodnie z powyższymi warunkami.

.....

(data i podpis osoby uprawnionej)

Uzasadnienie

1. Cel projektowanej regulacji odnoszącej się do nieodpłatnej pomocy prawnej

Niniejszy projekt ma na celu zmianę ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945) oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 217 i 289 oraz z 2022 r. poz. 2642), a także dostosowanie przepisów niektórych innych ustaw do zmian wynikających z wprowadzenia - w przepisach ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – publicznego rejestru mediatorów (Krajowy Rejestr Mediatorów). Projekt obejmuje zmiany koncepcji działania systemu nieodpłatnej pomocy, które zyskały akceptację Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego oraz Edukacji Prawnej, ale także dodatkowe postulaty usprawniające organizowanie i świadczenie pomocy konsultowane ze środowiskiem organizacji pozarządowych oraz samorządami zawodowymi adwokatów i radców prawnych. Proponowane rozwiązania dotyczą zarówno okresu pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, jak również czasu po jej ustąpieniu.

Propozycje objęte niniejszym projektem obejmują trzy podstawowe obszary: nowe rozwiązania dotyczące organizacji systemu nieodpłatnej pomocy, zwiększenie dostępności systemu dla osób potrzebujących oraz wprowadzenie dodatkowych obowiązków w zakresie korzystania z systemu teleinformatycznego.

Z inicjatywy Rady Polityki Senioralnej przedstawiona została propozycja, aby na prośbę osoby uprawnionej ze szczególnymi potrzebami pomoc prawna udzielana była na piśmie. Udzielanie porady w formie ustnej było dla wielu osób niewystarczające i utrudniające faktyczne skorzystanie z przekazanych informacji. Wprowadzenie formy pisemnej pozwoli na utrwalanie przekazywanych informacji i ułatwi ich wykorzystanie (nowy art. 3 ust. 3).

Jednocześnie, projekt precyzuje, że w sytuacji stwierdzenia przez doradcę obywatelskiego, że przedstawiony przez osobę uprawnioną problem nie może być rozwiązany w całości albo w części poprzez świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, gdyż wykracza poza materię tej formy pomocy, doradca ten informuje osobę uprawnioną o możliwościach uzyskania innej pomocy w jednostkach nieodpłatnego poradnictwa,

wskazanych na liście sporządzanej przez starostę, o której mowa w art. 8a ust. 1. Ponadto, przed świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego doradca może zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość (nowy art. 3a ust. 3 i 4).

Z inicjatywy członków Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego w projekcie przewidziano zniesienie obowiązku składania pisemnych oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz zaproponowano rezygnację z oświadczeń przedsiębiorców o niezatrudnianiu pracowników w ciągu ostatniego roku (uchylenie art. 4 ust. 2 do ust. 6 ustawy).

Funkcjonujące dotychczas rozwiązanie nie stanowi efektywnego narzędzia weryfikującego, czy o pomoc rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej. Z kolei konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu przedmiotowych oświadczeń. Odformalizowanie procedury ubiegania się o nieodpłatną pomoc powinno jednocześnie przełożyć się na większą liczbę udzielanych porad.

Zaproponowana powyżej zmiana uzasadnia również uchylenie załącznika nr 1 do ustawy (art. 1 pkt 24 ustawy zmieniającej).

Dotychczasowy art. 5 ust. 3 ustawy przewidywał jedynie możliwość odmowy udzielenia porady przez adwokata lub radcę prawnego. Dlatego też, zasadnym jest rozszerzenie tego katalogu o inne osoby udzielające nieodpłatnej pomocy oraz doprecyzowanie kwestii postępowania w razie odmowy udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Zmiana ta pozwoli wykonawcom na bardziej świadome świadczenie pomocy przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów osób uprawnionych (nowy art. 5a).

Natomiast w art. 6 ust. 2 dodano pkt 8 przewidujący dodatkowy element w umowie zawieranej z adwokatami lub radcami prawnymi o świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej. Wskazano, aby w umowie tej zawarto zasady naliczania kar umownych z tytułu nienależytej realizacji obowiązków określonych w ustawie, w szczególności za nielogowanie się na dyżurze w systemie teleinformatycznym oraz nieterminowe dokumentowanie w nim kart pomocy lub oznaczenie ich gotowości (nowy art. 6 ust. 2 pkt 8). Zaproponowane rozwiązanie dotyczy wyłącznie kwestii techniczno-organizacyjnych i ma na celu wprowadzenie dyscypliny w zakresie korzystania przez wykonawców z centralnego systemu teleinformatycznego do

obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.

Należy podkreślić, że od dwóch lat funkcjonuje system teleinformatyczny przeznaczony do obsługi nieodpłatnej pomocy. Projekt przygotowanej nowelizacji zmierza do lepszego jego wykorzystania. W projekcie tym wprowadzono obowiązek, aby osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w trakcie dyżuru logowała się w systemie teleinformatycznym, potwierdzała obecność osoby uprawnionej na wizycie oraz dokumentowała kartę pomocy z wyjątkiem części obejmującej opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy (nowy art. 7 ust. 2a). Jednocześnie, w związku z usunięciem powinności składania przez osoby uprawnione oświadczeń, że nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, jak i mając na celu wykorzystanie funkcjonalności systemu teleinformatycznego, dokonano zmiany art. 7 ust. 3. Nowo zaproponowane brzemienie tego przepisu wskazuje, że osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oznacza gotowość karty pomocy w systemie teleinformatycznym (nowy art. 7 ust. 3).

Dotychczasowe analizy wykazują pewne nieprawidłowości w korzystaniu z systemu teleinformatycznego, jak również nieufność z jaką podchodzi część wykonawców do wprowadzonego systemu, czego skutkiem jest niekiedy nieterminowe sporządzanie dokumentacji z udzielania nieodpłatnej pomocy. Wobec powyższego niezbędne było sformułowanie wprost ustawowych obowiązków w tym zakresie, jak obowiązek zabezpieczenia loginów oraz haseł, przekazanych do wyłącznego użytku, przed ujawnieniem innym osobom (nowy art. 7a ust. 4), obowiązek logowania się na dyżurach, obowiązek dokumentowania karty pomocy do końca następnego dnia oraz obowiązek oznaczenia gotowości karty pomocy w systemie teleinformatycznym do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego (nowy art. 7 ust. 2a i art. 7 ust. 3).

Kolejna zmiana obejmuje treść art. 8 ust. 3 poprzez doprecyzowanie, że nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane są na dyżurze. W zaproponowanym rozwiązaniu podkreślono, że dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (nowy art. 8 ust. 3).

Powyżej zaproponowane rozwiązanie ma na celu zapewnienie obecności wykonawców w punktach nieodpłatnej pomocy, co też zwiększy efektywność oraz dostępność świadczonych usług pomocowych. Jednocześnie projekt zakłada wprowadzenie stałej możliwości zdalnego (za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość) świadczenia pomocy, której wybór należałby do beneficjenta pomocy, nie tylko w okresie epidemii, ale także po jej ustaniu. Aktualnie takie rozwiązanie przewidziane jest:

- dla ograniczonego kręgu osób (osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się – art. 8 ust. 8),

- dla wszystkich osób uprawnionych w okresie trwania epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu nadzwyczajnego (art. 28a).

Wobec powyższego w ustawie przewidziano uprawnienie, zgodnie z którym beneficjent może dokonać wyboru w zakresie korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w punkcie osobiście lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Ponadto, z ważnych przyczyn starosta może wskazać, że dyżur w całości lub części odbywa się poza punktem. Starosta określa inny lokal, w którym odbywa się dyżur. Informacja o odbyciu dyżuru w całości lub w części poza punktem jest zamieszczana na stronie internetowej urzędu starostwa powiatowego oraz przekazywana wojewodzie. Jednocześnie, w przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie, że osoba uprawniona jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym, może być przekazane drogą elektroniczną (nowy art. 8 ust. 3a-3c).

W proponowanym rozwiązaniu beneficjent pomocy osobiście, w momencie zapisu, dokonywałby wyboru, czy:

- chce skorzystać z pomocy w punkcie, w bezpośrednim kontakcie z osobą udzielającą pomocy (gdy występuje potrzeba okazania dokumentów, przygotowania projektu pisma),

- preferuje pomoc zdalną (telefoniczną, za pomocą komunikatorów, Internetu).

Powyżej zaproponowane rozwiązanie umożliwi:

- dostosowanie systemu do potrzeb beneficjentów (umożliwia wybór bardziej dogodnej formy pomocy),

- wyrównanie obciążenia między punktami na terenie kraju,
- skrócenie terminów oczekiwania na poradę (zamiast oczekiwać kilka dni na poradę stacjonarną w obciążonym punkcie, beneficjent otrzyma poradę zdalną niezwłocznie),
- korzystanie z pomocy osobom przebywającym poza granicami kraju,
- wykorzystanie możliwości specjalizacji punktów, jaką już przewiduje ustawa (zamiast „ogólnego” doradcy w najbliższym punkcie stacjonarnym, beneficjent zyska możliwość dostępu do doradcy wyspecjalizowanego w potrzebnym mu zagadnieniu w innym punkcie). Zapisy na porady miałyby charakter centralny – czego efektem byłoby optymalne zarządzanie wolnymi terminami. Osoba uprawniona wybierając pomoc zdalną będzie mogła skorzystać z pomocy w tych miejscach, gdzie będą wolne oraz dogodnie dla niej terminy porad. Zapewnione będzie bardziej wyrównane obciążenie punktów na poziomie całego kraju.

W ramach programu „za życiem” państwo wprowadza rozwiązania ułatwiające funkcjonowanie rodzicom wychowującym dzieci z niepełnosprawnością. W tą koncepcję wpisuje się propozycja przyznania im prawa do korzystania z nieodpłatnej pomocy poza kolejnością (nowy art. 8 ust. 4).

Korzystanie z systemu teleinformatycznego przez powiaty i wykonawców jest obecnie obligatoryjne (poprzez nałożone obowiązki, tj.: wprowadzanie przez wykonawców kart pomocy w systemie, sporządzanie sprawozdań przez powiaty i wojewodów), jednak nie obejmuje to wprost obowiązku dokonywania zapisów na porady za pośrednictwem strony do publicznych zapisów - np.ms.gov.pl. W rezultacie część powiatów (ok. 30%) dokonuje zapisów za pomocą telefonu, papierowych notatek, autorskich systemów, z pominięciem funkcjonalności strony do publicznych zapisów, która dedykowana jest obywatelom. Dlatego też, podjęto decyzję o zmianie art. 8 ust. 5 poprzez wskazanie, że w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ust. 1, dokonuje się zapisów na porady udzielane w punkcie, poza punktem oraz za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. W przygotowanej propozycji przepisu wprost wskazano, że zgłoszeń dokonuje się telefonicznie pod numerem telefonu wskazanym przez starostę lub za pośrednictwem publicznej strony do zapisów prowadzonej przez Ministra Sprawiedliwości. Jednocześnie projekt przewiduje uprawnienie umożliwienia dokonywania zgłoszeń za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej lub w innej formie (nowy art. 8 ust. 5).

Zaproponowane rozwiązanie koresponduje z przedstawioną zmianą obejmującą upowszechnienie pomocy zdalnej oraz z wprowadzonym w roku 2022 projektem sieci dyżurów specjalistycznych. Umożliwienie beneficjentom uzyskania zdalnej porady udzielonej nie tylko w ramach powiatu (tak jest obecnie – dla osób określonych w art. 8 ust. 8 ustawy oraz w trakcie epidemii) lecz z obszaru całego kraju, gdzie akurat pozostają wolne zasoby osób niosących pomoc, wymaga wprowadzenia centralnych, obejmujących cały kraj, zapisów. Beneficjent nadal będzie miał możliwość umówienia się na wizytę telefonicznie, ale wprowadzony zostanie alternatywny sposób rezerwacji terminu porady, tj. przez Internet.

W odpowiedzi na zgłoszony problem dotyczący beneficjentów, którzy nadużywają prawa do pomocy zapisując się nawet kilkadziesiąt razy na wizytę zaproponowano wprowadzenie limitu dwóch wizyt tygodniowo na osobę. Jednakże przewidziano rozwiązanie, zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych wypadkach osoba uprawniona, po uprzednim uzgodnieniu z osobą udzielającą pomocy, może skorzystać z porad w większym wymiarze, niż dwie wizyty tygodniowo (nowy art. 8 ust. 5a i 5b).

Ponadto zaproponowane zostało rozszerzenie możliwości skorzystania z pomocy poza punktem o dodatkowe kategorie osób ze szczególnymi potrzebami. (nowy art. 8 ust. 8) Obecna treść art. 8 ust. 8 ustawy, przewiduje zdalne oraz poza punktem udzielanie pomocy wyłącznie dla osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osób doświadczających trudności w komunikowaniu się. Celowe jest objęcie tą regulacją dodatkowych grup osób potrzebujących pomocy świadczonej w sposób dostosowany do ich sytuacji. Obecne brzmienie przepisu należy uznać za:

- pomijające osoby z istotnymi potrzebami wynikającymi ze stanu zdrowia, np. ze stanu psychiki, które jednak nie mieszczą się w pojęciu „osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście” oraz „osób doświadczających trudności w komunikowaniu się o których mowa w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się”. Powyższe pojęcia nie obejmują przykładowo osób z problemami natury psychicznej, posiadających odpowiednie orzeczenia o niepełnosprawności, ale nie wynikające z problemów w poruszaniu się, osób nieneurotypowych,

- nie znajdujące definicji w przepisach regulujących stopnie niepełnosprawności. Orzeczenia o niepełnosprawności zakładają podział na trzy stopnie: znaczny, umiarkowany i lekki, jednak bez dookreślenia rodzaju tej niepełnosprawności oraz jej źródła (niepełnosprawność ruchowa lub inna).

Jednocześnie wskazano, że taka forma pomocy powinna być udzielana wówczas, gdy uprawniona osoba ze szczególnymi potrzebami nie ma możliwości, np. z uwagi na swoją niepełnosprawność, odbycia wizyty osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

W projekcie nowelizacji przewidziano także dodatkową regulację dotyczącą usytuowania punktów nieodpłatnej pomocy. W nowym art. 8 ust. 10a ustawy, zaproponowano rozwiązanie, zgodnie z którym, jeżeli w powiecie utworzono centrum, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1818), to jeden z punktów powinien być usytuowany w jego pobliżu. Zaproponowane rozwiązanie umożliwi wykorzystanie potencjału drzemiącego w centrach usług społecznych, które realizują szereg usług społecznych dostosowanych do potrzeb konkretnej wspólnoty samorządowej, tj. osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Wobec faktu, że w toku prowadzonych prac legislacyjnych ujawniono przypadki nieoptymalnego umiejscowienia punktów na terenach kilku powiatów, zdecydowano się na wprowadzenie obowiązku, z którym starosta corocznie ma przekazać wojewodzie informację dotyczącą planowanego usytuowania punktów, na terenie powiatu w kolejnym roku kalendarzowym. Ponadto wprowadzono regulację, która uprawnia wojewodę do przedstawienia staroście opinii dotyczącej planowanego usytuowania punktów. Rozwiązanie to ma pomóc w zapewnieniu wszystkim beneficjentom równego dostępu do nieodpłatnej pomocy na terenie kraju (nowy art. 8 ust. 10b i 10c). Również z tego względu wprowadzono obowiązek przekazywania przez starostę do okręgowej rady adwokackiej i rady okręgowej izby radców prawnych ocen z podejmowanej współpracy z wykonawcami, celem ewentualnej eliminacji z systemu tych wykonawców, którzy w sposób nieprawidłowy wywiązują się ze swoich obowiązków (nowy art. 10 ust. 4 i 5).

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 1, w którym wprowadzono możliwość powierzenia przez powiat organizacji pozarządowej lub organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność pożytku publicznego połowy punktów z przeznaczeniem na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Powyższa zmiana wprowadza możliwość świadczenia nieodpłatnej pomocy przez kilka organizacji. Dzięki takiemu zabiegowi wprowadzono większą konkurencyjność na rynku nieodpłatnej pomocy, jak również zapewnienie działalności punktów w przypadku, gdy jedna z organizacji

nie posiada wystarczającej liczby wykonawców lub wykonawców z uprawnieniami (nowy art. 11 ust.1). Doprecyzowano również zasady podziału punktów pomiędzy organizacje pozarządowe i samorządy zawodowe prawników. Powiat powierzy im punkty po połowie, przy czym jeżeli iloraz liczby punktów i liczby dwa stanowi liczbę niecałkowitą, większą o jeden liczbę punktów powierza się organizacji pozarządowej lub organizacjom pozarządowym.

W projekcie przewidziano, że jeżeli organizacja pozarządowa, której oferta została wybrana, uchyla się od zawarcia umowy lub z innych przyczyn leżących po jej stronie nie zawiera umowy lub jeżeli umowa z nią zawarta zostanie rozwiązana, starosta może wybrać z listy ocenionych ofert organizacji pozarządowych ofertę najkorzystniejszą spośród pozostałych ofert bez przeprowadzania ich ponownego badania i oceny. Ponadto nowe przepisy przewidują, że rozstrzygnięcie konkursu może polegać na powierzeniu realizacji zadań w częściach dotyczących poszczególnych punktów, o ile jego zasady dopuszczają możliwość składania ofert częściowych w ramach jednego postępowania konkursowego (nowy art. 11 ust. 2c i 2d). Powyżej wskazane przepisy stanowią nowo wypracowane rozwiązania, uwzględniające uwagi i propozycje nowelizacyjne zgłoszone przez organizacje pozarządowe oraz powiaty. W większych miejscowościach występuje kilkanaście punktów. Formuła wspólnego konkursu eliminuje z rynku mniejsze organizacje, które mogłyby z powodzeniem prowadzić kilka punktów, ale nie są w stanie wystartować w konkursie na prowadzenie wszystkich. Proponowane rozwiązanie tworzy możliwość złożenia oferty na ich część. Realizacja i rozliczenie zadanie jest możliwe odrębnie dla każdego punktu, a nie ma konieczności by było to realizowane łącznie dla wszystkich punktów w mieście. Dotacja jest bowiem określana dla punktu, a nie dla poszczególnych miejscowości.

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 5, który w swojej materii odnosi się do oświadczenia osoby uprawnionej, że jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. W przepisie tym wskazano, że przedmiotowe oświadczenie przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Jednocześnie wskazano, że administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta, który zobowiązany jest do przechowywania dokumentu przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. W przepisie podkreślono również, że do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oświadczenie przekazywane jest w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia (nowy art. 11 ust. 5). Konieczność

zmiany art. 11 ust. 5 powstała z uwagi na wykreślenie w projekcie obowiązku składania przez beneficjentów oświadczeń dotyczących ich stanu majątkowego.

Ponadto zaproponowano nowe brzmienie art. 11 ust. 9, zgodnie z którym, w przypadku zaprzestania spełniania warunku, o którym mowa w art. 11d: 1) ust. 2 pkt 2 lub ust. 3 pkt 2, lub ust. 4 pkt 2 - umowy z organizacją pozarządową nie zawiera się albo rozwiązuje ją ze skutkiem natychmiastowym; 2) ust. 2 pkt 3 lub ust. 3 pkt 3, lub ust. 4 pkt 3 - umowy z organizacją pozarządową nie zawiera się albo rozwiązuje ją za dwutygodniowym wypowiedzeniem (nowy art. 11 ust. 9).

Kolejna zmiana dotyczy art. 11 ust. 12 pkt 2, w którym to przepisie dodano treść doprecyzowującą mechanizm zastosowania art. 10 ust. 2 ustawy, który to przepis dotyczy sytuacji nie zawarcia przez powiat z okręgową radą adwokacką i radą okręgowej izby radców prawnych właściwymi dla siedziby władz powiatu porozumienia w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze tego powiatu.

Kolejna istotna zmiana została przewidziana w art. 11 ust. 14, który przewiduje uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do zamieszczenia w Biuletynie Informacji Publicznej rekomendacji dotyczących przeprowadzania konkursów, o których mowa w ust. 2 oraz zawierania umów, o których mowa w ust. 7. Wytyczne te nie będą miały wiążącego charakteru i będą m.in. zbiorem dobrych praktyk przy zawieraniu umów z organizacjami pozarządowymi (nowy art. 11 ust. 14).

Z uwagi na zgłaszany przez organizacje pozarządowe problem niewielkiej liczby podmiotów szkolących w zakresie prowadzenia szkoleń i kursów doszkalających dla doradców obywatelskich, zdecydowano się na zmniejszenie wymogów formalnych dla podmiotów szkolących, celem wprowadzenia konkurencyjności na rynku oraz poprawy jakości szkoleń. Wobec powyższego, w przygotowanym projekcie zaproponowano, że za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2, może zostać uznany związek, o którym mowa w art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, który zrzesza co najmniej pięć organizacji pozarządowych świadczących poradnictwo obywatelskie nieprzerwanie w okresie co najmniej pięciu lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o uznanie za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu doszkalającego, o którym mowa w art. 11a ust. 2. Jednocześnie przewidziano możliwość, że za podmiot uprawniony do prowadzenia szkolenia oraz kursu

doszkalającego, może zostać także uznana uczelnia, nad którą nadzór sprawuje Minister Sprawiedliwości (nowy art. 11b ust. 2 i 5 oraz art. 11b ust. 8).

Następna zmiana dotyczy art. 11c ustawy, w którym jedynie skorygowano błąd w odesłaniu do właściwego ustępu w art. 12 ustawy (nowy art. 11c).

Uwzględniając uwagi zgłoszone przez wojewodów, w art. 11d ust. 12 pkt 4 doprecyzowano sytuację (nieprzekazanie w terminie listy, o której mowa w ust. 10), w której wojewoda wydaje decyzję o wykreśleniu organizacji pozarządowej z listy organizacji pozarządowych, uprawnionych do prowadzenia punktów na obszarze województwa, w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub prowadzenia nieodpłatnej mediacji (nowy art. 11d ust. 12 pkt 4).

Przygotowany projekt zakłada również rozdzielenie terminów na składanie sprawozdań dla starostów i wojewodów. Należy podkreślić, że przedstawiciele samorządu terytorialnego wielokrotnie zgłaszali potrzebę rozdzielenia terminów w zakresie sprawozdawczości starostów i wojewodów, które to terminy pokrywały się ze sobą, co też rodziło trudności dla wojewodów z ich dotrzymaniem (nowy art. 12 ust. 1).

W art. 28 ustawy określony został maksymalny limit wydatków budżetu państwa, będący skutkiem finansowym wejścia w życie tej ustawy, w latach 2026-2035.

Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Rada Ministrów obowiązana jest przedstawić Sejmowi, trzy lata przed upływem 10 lat budżetowych wykonywania danej ustawy, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy.

Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026 – 2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw

Zgodnie bowiem z art. 50a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Minister Finansów publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej wytyczne zapewniające stosowanie jednolitych wskaźników makroekonomicznych, które będą stanowić podstawę oszacowywania skutków finansowych projektowanej ustawy, w szczególności jednolitego określania maksymalnego limitu wydatków jednostek sektora finansów publicznych na dane

zadanie, wyrażonego kwotowo, na okres 10 lat budżetowych wykonywania tej ustawy.

Stosownie do aktualnej treści art. 28a ustawy, w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oraz poza lokalem punktu. Do świadczenia pomocy stosuje się odpowiednio przepisy mające zastosowanie do osób, o których mowa w art. 8 ust. 8 ustawy. Przepisu art. 4 ust. 2 nie stosuje się. Powyżej przywołany przepis w swojej konstrukcji normatywnej w okresie m.in. epidemii zwalnia osoby uprawnione z obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Ponadto przedsiębiorcy korzystający z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej dodatkowo zostali zwolnieni z obowiązku składania oświadczenia o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku.

W świetle zaproponowanych zmian nowelizacyjnych uzasadnione jest zaktualizowanie treści art. 28a ustawy poprzez wskazanie, że w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego może odbywać się osobiście w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Ponadto w nowo opracowanym przepisie przewidziano możliwość, że dyżury nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego mogą odbywać się poza punktem. Sposób udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ustala starosta.

Jednocześnie przygotowany projekt art. 28a obejmuje dodatkową delegację ustawową do wydania rozporządzenia na czas trwania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego. Rozporządzenie to regulowałoby sposoby udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w tym wymogi dotyczące lokalu, w którym będzie usytuowany punkt, w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego (nowy art. 28a ust.1 i ust. 2).

Niniejszy projekt ustawy ma również na celu uwzględnienie w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej akademickich poradni prawnych działających przy uczelniach uprawnionych do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, które w ramach programu studiów

na kierunku prawo realizują zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej.

Sieć akademickich poradni prawnych w Polsce kształtowała się od połowy lat dziewięćdziesiątych. Aż do roku 2015 była obok biur porad obywatelskich jedyną w Polsce siecią świadczącą regularne porady prawne na rzecz osób niezamożnych, według opracowanych i doskonalonych standardów jakości. Przez okres 25 lat działalności akademickie poradnie prawne udzieliły osobom potrzebującym pomocy w ponad 170 tysiącach spraw i wykształciły ponad 27 tysięcy społecznie wrażliwych prawników.

Ze względu na swój znaczny dorobek i doświadczenie akademickie poradnie prawne są uznawane za wzorcowe przez podobne organizacje w innych krajach. Prowadzą szkolenia i odgrywają istotną rolę w promocji tej formy poradnictwa za granicą, w tym w państwach, w których dopiero kształcą się standardy demokratyczne i gdzie istnieje silna potrzeba ochrony praw człowieka i praw obywatelskich.

Należy jednak wskazać, że w okresie 7 lat obowiązywania ustawy, także w konsekwencji znacznego poszerzenia od 2018 roku kręgu osób uprawnionych do darmowych porad prawnych o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, skala porad zasięganym w tych podmiotach maleje z 10.693 w roku 2015 do 2.001 w roku 2022, czyli jest to spadek o 81%. Zatem obecnie zasadne jest przypuszczenie, że wraz z upowszechnieniem świadomości społecznej o dostępności sieci publicznych punktów nieodpłatnej pomocy prawnej akademickiej poradnie prawne utracą ostatnie grupy klientów. Obecnie poradnie akademickie zostały zmuszone do znacznego ograniczenia działalności, co oznacza stopniowy zanik tej wartościowej działalności, prekursorskiej w obszarze udostępniania bezpłatnej pomocy prawnej na rzecz osób niezamożnych w nowych warunkach demokracji rynkowej.

Warto podkreślić, że działalność akademickich poradni prawnych została już włączona w publiczne systemy poradnicze w innych krajach. Jako przykłady można podać Republikę Litewską, Republikę Chorwacji lub Republikę Federalną Niemiec, która już w roku 2008 wprowadziła regulację dopuszczającą poradnictwo prawne świadczone przez nie prawników pod merytoryczną opieką.

W aktualnym stanie prawnym punkty nieodpłatnej pomocy prawnej są powierzane do prowadzenia adwokatom i radcom prawnym oraz organizacjom pozarządowym, które wyłaniane są, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, w otwartym konkursie ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie.

W zakresie propozycji wprowadzenia możliwości realizowania oferty przez uczelnie uprawnione do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauk prawnych, która w ramach programu studiów na kierunku prawo realizuje zajęcia w formie akademickiej poradni prawnej należy zauważyć, że zgodnie z art. 11 ust. 1 pkt 10 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce do podstawowych zadań uczelni należy „działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych”. Zaś zgodnie z art. 372 tej ustawy – jednostka samorządu terytorialnego może przyznać uczelni środki finansowe na wykonywanie zadań, o których mowa w art. 11. Przepis ten jednak nie określa trybu przekazania tych środków. Ponieważ w niniejszej ustawie do powierzenia wykonania zadań stosuje się tryb otwartego konkursu ofert określony w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie to, aby nie dokonywać modyfikacji procedury powierzania zadania na gruncie niniejszej ustawy proponuje się by do uczelni stosować te przepisy odpowiednio. Uczelnia będzie składała ofertę, która będzie podlegała ocenie i następnie na podstawie tej oferty będzie zawierana z nią umowa. Aby przesądzić tę kwestię wprowadza się zmianę do art. 8 ust. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 425 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wykonywania przez uczelnie zadań, o których mowa w art. 11 nie stanowi działalności gospodarczej. Zatem takie działanie uczelni nie jest działalnością nakierowaną na osiągnięcia zysku, tak samo jak działanie organizacji pozarządowej, co uzasadnia zastosowanie trybu otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zgodnie z propozycjami zawartymi w projektowanej ustawie przepisy dotyczące organizacji pozarządowych w zakresie ubiegania się o powierzenie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zapewnienia udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej miałyby odpowiednie zastosowanie do akademickich poradni prawnych działających przy wydziałach prawa uczelni wyższych, uprawnionych do nadawania stopnia doktora nauk prawnych, lub organizacji pozarządowej, której działalność została uznana przez radę odpowiedniej jednostki organizacyjnej uczelni, uprawnionej do nadawania stopnia doktora nauk prawnych.

Akademickie poradnie prawne będą prowadziły punkty w tym samym wymiarze, jaki jest przewidywany dla aktualnie działających punktów nieodpłatnej pomocy prawnej w art. 8 ust. 3 ustawy. Realizowanie tej pomocy będzie się odbywało na takich samych zasadach na jakich działają aktualnie organizacje pozarządowe. Osoba uprawniona jest informowana o przypadkach, gdy przyjmowana jest przez osobę, która nie jest adwokatem, radcą prawnym lub doradcą podatkowym w obecności studenta, gdyż podobnie jak w przypadku osoby, o której

mowa w art. 11 ust. 3 pkt 2, składa na podstawie art. 11 ust. 4 oświadczenie, że jest świadoma uzyskiwania pomocy od takiej osoby. Wzór tego oświadczenia jest załącznikiem do niniejszej ustawy.

Należy podkreślić, że tym samym projekt nie dopuszcza angażowania studentów studiów na kierunku prawo w żadnych innych punktach nieodpłatnej pomocy prawnej aniżeli prowadzonych przez podmioty, których pracę uznano za wartościową z punktu widzenia realizacji procesu dydaktycznego na wydziałach prawa uczelni wyższych. Przy czym w projekcie wprowadzono znaczne zawężenie podmiotów inicjujących lub uznających działalność danej akademickiej poradni prawnej do jednostek organizacyjnych jedynie tych uczelni, które są uprawnione do nadawania stopnia doktora nauk prawnych. Przyjęto zatem, że organizowanie albo akceptacja działalności akademickiej poradni prawnej przez wiodące wydziały prawa polskich uczelni, powinna być gwarantem jakości i celowości tej działalności w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej. W tym celu wprowadza się art. 11 ust. 6c do ustawy. Aby potwierdzić wymagania formalne zobowiązuje się akademicką poradnię prawną, tak samo jak w dotychczasowym stanie prawnym organizację pozarządową, do spełnienia warunków udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Dodatkowo uczelnia albo organizacja przedstawiają także potwierdzenie uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauki prawne oraz prowadzenia zajęć poradni w ramach programu studiów na kierunku prawo. Akademicka poradnia prawna wnioskuje także o wpis na listę prowadzoną przez wojewodę (zmiana w art. 11d ust. 2a oraz odpowiednie zmiany w art. 11d ust. 8).

W myśl projektu możliwe będzie odpowiednie stosowanie do współpracy akademickich poradni prawnych działających w ramach uczelni z organizacjami pozarządowymi przepisów o ofercie wspólnej, o której mowa w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Ruch akademickich poradni prawnych obecnie obejmuje 27 podmiotów, jednak skala działania części z nich skłania do nawiązania współpracy z innymi poradniami. Dlatego szacuje się, że sumaryczny roczny wymiar czasu dyżurów obsadzonych przez studentów działających pod nadzorem wskazanych w projekcie osób nie przekroczy łącznej liczby godzin pracy 10 punktów z aktualnych blisko 1500 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego w całym kraju.

Projekt poszerza, obok doradcy podatkowego i magistra prawa, krąg osób mogących udzielać nieodpłatnej pomocy prawnej w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej o co najmniej doktora nauk prawnych.

Należy wskazać, iż podstawowym celem działania akademickich poradni prawnych jest niesienie pomocy prawnej najsłabszym grupom społecznym oraz doskonalenie procesu kształcenia studentów prawa przez kontakt z praktyką stosowania prawa w relacjach z klientami i ich rzeczywistymi problemami, nie zaś tylko z aspektami teoretycznymi, z drugiej strony, co warto podkreślić, są to miejsca promowania pożądaných społecznie postaw *pro bono* wśród zaangażowanych młodych prawników – z korzyścią dla osób uprawnionych. W poradniach tych studenci prawa, pod nadzorem i opieką merytoryczną pracowników naukowych i praktyków, udzielają nieodpłatnych porad prawnych osobom niezamożnym. W działalność poradni angażują się także inni wolontariusze, tacy jak absolwenci prawa i przedstawiciele zawodów prawniczych, kierując się służbą potrzebującym.

Projekt ustawy wywołuje pozytywne skutki społeczne poprzez poszerzenie kręgu podmiotów mogących ubiegać się o świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej najsłabszym grupom społecznym. Studenci, jako wolontariusze, poświęcają znaczną liczbę godzin pracy nad prowadzonymi sprawami, z czego chętnie korzystają osoby ze złożonymi problemami, które cenią czas poświęcony na rozmowę, objaśnienia i zaangażowanie młodzieży. Dodatkowo zasoby kadry naukowej i praktyków pozwalają na prowadzenie profesjonalnych szkoleń przygotowujących do pracy poradniczej. Istotnym faktem jest, że standardem akademickich poradni prawnych jest sporządzanie porad na piśmie, co stanowi ułatwienie dla osób korzystających z pomocy, jak i umożliwia nadzór nad pracą studentów. Dzięki wszystkim tym aspektom pomoc świadczona w ramach akademickich poradni prawnych cieszy się pozytywnym odbiorem i zaufaniem społecznym.

Projektowane zmiany pozwolą podtrzymać program, dzięki któremu od lat kształceni są prawnicy przygotowani do pracy w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej oraz w instytucjach świadczących pomoc prawną i szeroko rozumiane usługi społeczne obywatelom. Niewątpliwie włączenie akademickich poradni prawnych do systemu nieodpłatnej pomocy prawnej wzbogaci formy wsparcia oferowanego w ramach ustawy.

2. Cel projektowanej regulacji odnoszącej się do Krajowego Rejestru Mediatorów

Regulacja prawna statusu mediatora w Polsce jest rozproszona w różnych aktach prawnych, zarówno o charakterze ustrojowym, jak i procesowym. Podkreślenia wymaga, że poszczególne przepisy wprowadzają różne minimalne kryteria i wymogi wobec mediatorów, a jednocześnie praktyka stosowania przedmiotowych wymogów jest zróżnicowana w zależności od organu stosującego przedmiotowe przepisy. Jest to szczególnie widoczne przy procedurze

wpisu na listy stałych mediatorów i stosowaniu zróżnicowanych kryteriów w zależności od konkretnego prezesa sądu okręgowego⁴.

Celem projektowanych zmian ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest realizacja koncepcji utworzenia Krajowego Rejestru Mediatorów. Będzie to publiczny rejestr, skupiający mediatorów prowadzących mediacje umowne, stałych mediatorów w sprawach cywilnych, stałych mediatorów w sprawach karnych, a także instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Obecnie brak jest ujednoliconej bazy danych pozwalającej oszacować aktualną liczbę mediatorów w Polsce. Zdarza się, że mediator wpisany jest na listach w kilku sądach okręgowych, mimo że w niektórych z nich nie prowadzi mediacji. Występują również sytuacje, gdy mediator widnieje na liście stałych mediatorów, a w ogóle nie prowadzi mediacji.

Z tych powodów zdecydowano się na podjęcie działań mających na celu wprowadzenie jednej centralnej listy mediatorów w formie Krajowego Rejestru Mediatorów. Rejestr zastąpi obecnie funkcjonujące listy stałych mediatorów prowadzone przez prezesów sądów okręgowych, wykazy instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych oraz uporządkuje przepisy dotyczące wymogów dla stałych mediatorów. Wprowadzane zmiany mają charakter systematyzujący i porządkujący.

3. Omówienie projektowanych regulacji

a) Zmiany w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych

W projekcie tytuł działu IV otrzymuje brzmienie „Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, ławnicy, mediatorzy i Krajowy Rejestr Mediatorów oraz organy pomocnicze sądów”.

W miejsce dotychczasowego rozdziału 6a „Stali mediatorzy” zostanie dodany rozdział 6b „Mediatorzy i Krajowy Rejestr Mediatorów”.

W projektowanym rozdziale 6b znajdują się przepisy kompleksowo regulujące funkcjonowanie Krajowego Rejestru Mediatorów (dalej: Rejestr) oraz zasady i postępowanie związane z dokonywaniem wpisów do Rejestru.

---

⁴ Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, (2021), *Raport z badań w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych dotyczących krajowego rejestru mediatorów oraz luk kompetencyjnych w zakresie szkoleń mediatorów*, Lublin, s. 6, <https://krm.gov.pl/materialy-szkoleniowe> [dostęp: 12.12.2022 r.].

Rejestr obejmować będzie 1) mediatorów, 2) stałych mediatorów w sprawach cywilnych, 3) stałych mediatorów w sprawach karnych oraz 4) instytucje uprawnione do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157g § 2).

Rejestr rozróżnia status: mediatora, który jest regulowany w Kodeksie postępowania cywilnego w przepisie art. 183² § 1 i § 2 oraz stałych mediatorów w sprawach cywilnych lub karnych oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Osoby, które nie zdecydują się na wpis do Rejestru, w dalszym ciągu będą mogły prowadzić mediacje zarówno umowne, jak i ze skierowania sądu. Wpis do Rejestru pozwoli jednak wyróżnić i uwiarygodnić mediatora na rynku usług mediacyjnych.

W kolejnych przepisach wskazano przesłanki warunkujące uzyskanie statusu mediatora wpisanego do Rejestru, stałego mediatora w sprawach cywilnych lub stałego mediatora w sprawach karnych oraz instytucji uprawnionej do prowadzenia mediacji w sprawach karnych.

Kolejny przepis określa przesłanki, jakie musi spełnić osoba fizyczna żeby uzyskać status stałego mediatora w sprawach cywilnych lub karnych (proj. 157h § 1). W odróżnieniu od poprzedniej regulacji wymogi do wpisu stałego mediatora w sprawach cywilnych poszerzono o wymóg znajomości języka polskiego w mowie i piśmie oraz o przesłankę, iż osoba wnioskująca o wpis daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków (mediatora). Przesłanki te dotychczas dotyczyły jedynie mediatorów prowadzących mediacje w sprawach karnych, jednak mając na względzie standaryzację wymogów wobec mediatorów zasadne jest objęcie przesłanką znajomości języka polskiego w mowie i piśmie również stałych mediatorów w sprawach cywilnych. Z kolei zapewnienie profesjonalizmu przy prowadzeniu mediacji oraz kwestie związane z zachowaniem standardów etyki zawodowej przez mediatorów wymagają objęcia stałych mediatorów w sprawach cywilnych również wymogiem dawania rękojmi należytego wykonywania obowiązków.

Z kolei w odniesieniu do stałego mediatora w sprawach karnych zrezygnowano z obecnie obowiązującego wymogu odnoszącego się do obywatelstwa. Przewidziany dotychczas w § 4 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 716) wymóg posiadania umiejętności i wiedzy w zakresie przeprowadzania postępowania mediacyjnego, rozwiązywania konfliktów i nawiązywania kontaktów międzyludzkich został zrównany z wymaganiami dla stałych mediatorów w sprawach cywilnych, czyli posiadaniem wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji (proj. art. 157h § 1 pkt 2 i 4).

Zdecydowano się pozostawić dotychczasowe wyłączenia ustawowe (obecne w art. 23a § 3 Kodeksu postępowania karnego) odnoszące się do kręgu osób, które nie mogą prowadzić mediacji w sprawach karnych, z tym, że wskazanym wyłączeniem objęto również asesorów sądowych. Podobne rozwiązanie wprowadzono w stosunku do stałych mediatorów w sprawach cywilnych. Takie rozwiązanie gwarantuje zachowanie zasady bezstronności w mediacji i neutralności mediatorów prowadzących mediacje w tych sprawach.

W omawianym przepisie pozostawiono dotychczasowe regulacje stanowiące negatywne przesłanki wpisu (proj. art. 157h § 2).

W kolejnym przepisie nadano rangę ustawową dotychczasowym regulacjom znajdującym się w § 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 716) odnoszącym się do wpisu instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157i). Zastosowane rozwiązanie służy uzyskaniu celu projektowanej nowelizacji zmierzającemu do ujednoczenia statusu wszystkich podmiotów zajmujących się mediacją w jednym akcie prawnym.

W art. 157j zostały wymienione formalne wymogi wpisu do Rejestru: mediatorów (§ 1), stałych mediatorów (§ 2) oraz instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych (§ 3).

Przepis art. 157k wskazuje organy uprawnione do dokonania wpisu do rejestru. W przypadku mediatorów jest to Minister Sprawiedliwości, a w przypadku stałych mediatorów i instytucji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych prezes sądu okręgowego właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o wpis albo siedzibę instytucji uprawnionej. Wprowadzone rozróżnienie wynikało z potrzeby rozróżnienia organów uprawnionych do dokonywania wpisów w Rejestrze. Prezesi sądów okręgowych będą dokonywali wpisów w przypadku stałych mediatorów, których zobowiązanie do prowadzenia mediacji ze skierowania sądu wynika wprost z przepisów procesowych. Natomiast Minister Sprawiedliwości będzie dokonywał wpisów odnoszących się wyłącznie do mediatorów prowadzących mediacje pozasądowe. Konsekwencją wprowadzonych rozwiązań jest również wskazanie Ministra Sprawiedliwości jako organu drugiej instancji w sprawie odwołań od decyzji prezesów sądów okręgowych w sprawie wpisu. Powyższe umożliwi również ujednoczenie praktyki w zakresie rozstrzygnięć w przedmiocie odwołań w skali całego kraju.

Projektowany przepis art. 157l realizuje w szerokim aspekcie funkcję informacyjną Rejestru umożliwiającą zainteresowanym wybór mediatora. Kolejne przepisy są rozwinięciem wskazanej funkcji informacyjnej Rejestru. W proj. art. 157n szczegółowo określono realizację aktualizacji danych wprowadzonych do Rejestru. Projektowane przepisy art. 157s szczegółowo wskazuje przesłanki wykreślenia z rejestru, które są powtórzeniem dotychczasowych przesłanek wykreślenia z listy stałych mediatorów.

Jawność Rejestru z uwagi na ochronę danych osobowych została ograniczona jedynie w aspekcie numeru PESEL. Numer PESEL będzie udostępniany tylko upoważnionym pracownikom sądów oraz pracownikom Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z dokonywaniem wpisów i zmianami wpisów w Rejestrze. Każda osoba będzie mieć dostęp do danych o mediatorach zawartych w Rejestrze uwidocznionych na stronie internetowej, co powinno ułatwić obywatelom wyszukanie i wybór konkretnego mediatora.

Minister Sprawiedliwości, będzie utrzymywać, administrować i udostępniać rejestr w systemie teleinformatycznym. Administratorami danych osobowych zgromadzonych w rejestrze będą Minister Sprawiedliwości i prezesi sądów okręgowych, w zakresie wykonywanych zadań. Minister Sprawiedliwości będzie zapewniać bezpieczeństwo rejestru (proj. art. 157p).

Projektowany art. 157u zawiera upoważnienie ustawowe, które umożliwi precyzyjne określenie w akcie wykonawczym sposobu i trybu prowadzenia Rejestru.

b) Zmiany w innych ustawach

Projektowane zmiany obejmą również ustawę – **Kodeks postępowania cywilnego** bowiem w wyniku wprowadzenia Krajowego Rejestru Mediatorów i likwidacji list stałych mediatorów organizacje pozarządowe oraz uczelnie nie będą zobligowane do przekazywania prezesowi sądu okręgowego prowadzonych przez siebie list mediatorów (skreślenie zdania 3 w § 3 art. 183² k.p.c). Nadal jednak będą one mogły tworzyć takie listy na swój wewnętrzny użytek np. celem publikacji na swoich stronach internetowych.

Zmiany w ustawie – **Kodeks postępowania karnego** wynikają ze zmian w terminologii i wydaniu nowego Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych. Przepisy dotychczas obowiązującego Rozporządzenia odnoszące się do wymagań dla osób uprawnionych i instytucji uprawnionych do

przeprowadzania postępowania mediacyjnego zostają przeniesione do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Z tego powodu art. 23a § 1 k.p.k. będzie się odwoływał do instytucji uprawnionych uregulowanych w projektowanych przepisach u.s.p. oraz do stałych mediatorów w sprawach karnych również uregulowanych w projektowanych przepisach u.s.p. Usystematyzowano również wyłączenia w odniesieniu do osób, które nie mogą prowadzić mediacji w sprawach karnych (proj. art. 157h § 2 u.s.p. oraz proj. art. 23a § 3 k.p.k.). Wydane zostanie również nowe rozporządzenie w sprawie trybu przeprowadzania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

W ustawie – **Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia** dostosowano brzmienie art. 54 § 9 do projektowanego statusu stałego mediatora w sprawach karnych.

W ustawie – **Kodeks postępowania administracyjnego** dostosowano art. 96f § 1 i 2 k.p.a. do zmian wprowadzonych przedmiotową ustawą zastępując odwołanie do list stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów do sądów okręgowych odwołaniami do Rejestru.

W ustawie – **Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi** dostosowano w art. 116 § 3 do zmian wprowadzonych przedmiotową ustawą poprzez zastąpienie odwołania do list stałych mediatorów prowadzonych przez prezesów do sądów okręgowych oraz wykazów instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego odwołaniami do Rejestru.

4. Przepisy przejściowe

Rozwiązanie przewidziane w projektowanym art. 8 wprowadza zasadę działania ustawy nowej w sprawach o wpis na listę stałych mediatorów i do wykazów instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

W projektowanych art. 9 i 10 szczegółowo wskazano procedurę wpisu do Rejestru stałych mediatorów, dotychczas wpisanych na listy stałych mediatorów, oraz instytucji i osób uprawnionych do przeprowadzania postępowania mediacyjnego w sprawach karnych wpisanych dotychczas do wykazów, zgodnie z zasadami określonymi w projekcie. Celem zaproponowanych rozwiązań jest pozostawienie w Rejestrze jedynie tych podmiotów, które faktycznie prowadzą mediacje.

Z uwagi na potrzebę zapewnienia czasu na dostosowanie do wprowadzonych w projekcie nowych rozwiązań, w projektowanym art. 11, pozostawiono na czas sześciu miesięcy możliwość funkcjonowania mediatorów wpisanych na listy stałych mediatorów oraz instytucji i osób uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych wpisanych do wykazów.

W art. 11 ustawy zmienianej w art. 1 projektu wprowadzono przepisy przejściowe, które bezpośrednio skorelowane są z nową instytucją listy doradców obywatelskich oraz z obowiązkiem corocznego uczestnictwa doradców w kursie doszkalającym. Zaproponowane rozwiązania intertemporalne umożliwią sprawne wprowadzenie do systemu nieodpłatnej pomocy nowych mechanizmów organizacyjnych, o które postulowały m.in. powiaty oraz organizacje pozarządowe.

Proponowane zmiany powinny wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1: pkt 1 lit. a; pkt 2 lit. a; pkt 4; pkt 10 lit. d; pkt 13 lit c, d i g; pkt 14; pkt 17 lit. d i e; pkt 19, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r. oraz art. 2-11, które wchodzi w życie z dniem 1 września 2023 r.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Proponowana nowelizacja ustawy nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Projekt z uwagi na regulowaną materię nie podlega obowiązkowi przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu (§ 27 ust. 4 Regulaminu pracy Rady Ministrów).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz z § 52 ust. 1 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny”.

Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało negatywnego wpływu na sytuację i rozwój regionalny, rynek pracy oraz na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projekt nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

Projekt został poddany opiniowaniu przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

